

Nr 43

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal och till förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt; given Stockholms slott den 30 december 1954.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal och till förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den utmättningsfrihet för vissa livförsäkringar, som för närvarande gäller, skall utsträckas till att omfatta även flertalet s. k. grupplivförsäkringar och övriga rena dödsfallsförsäkringar. Därjämte föreslås en motsvarande utvidgning av arvsskattefriheten för livförsäkringar.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77)
om försäkringsavtal.

Härigenom förordnas, att 116 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse.)

116 §.

Är försäkring tagen å försäkrings- tagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Är i — — — genom testamente.

(Föreslagen lydelse.)

116 §.

Är försäkring tagen å försäkrings- tagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande. *Har försäkringen tagits endast för dödsfall, må den på avtalet grundade rätten dock icke i något fall tagas i mät för sådan gäld, med mindre premiebetalningen under något år överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade dött under samma år.*

Är i — — — genom testamente.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955 och skall, utom i mål som då redan äro anhängiga, äga tillämpning jämväl där avtalet tillkommit före sagda dag.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Härigenom förordnas, att 12 § förordningen den 6 juni 1941¹ om arvsskatt och gåvoskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse.)

12 §.

Har någon — — — skolat ökas.

Vidare skall, där försäkringen är tagen

a) å försäkringstagarens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande, eller

b) för olycksfall — — — sammanlagt 15 000 kronor.

Vad som — — — äga rum.

Skattskyldighet enligt — — — kronors årsränta.

Angående vad — — — 31 § kommunalskattelagen.

(Föreslagen lydelse.)

12 §.

Har någon — — — skolat ökas.

Vidare skall, där försäkringen är tagen

a) å försäkringstagarens eller hans makes liv samt den rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommit endera av dem, jämlikt 116 § första stycket lagen om försäkringsavtal icke kunnat tagas i mät för någonderas gäld, eller

b) för olycksfall — — — sammanlagt 15 000 kronor.

Vad som — — — äga rum.

Skattskyldighet enligt — — — kronors årsränta.

Angående vad — — — 31 § kommunalskattelagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1955.

¹ Senaste lydelse se SFS 1950:315.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 december 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *utmättningsfrihet för vissa dödsfallsförsäkringar*. Föredraganden anför följande.

I skrivelse den 27 april 1954 har Svenska livförsäkringsbolags förening hemställt om sådan ändring av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal, att utmättningsfrihet komme att omfatta även s. k. temporära dödsfallsförsäkringar. Yttranden över skrivelsen har efter remiss avgivits av Svea hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs och Kopparbergs län, försäkringsinspektionen, landsorganisationen i Sverige samt tjänstemännens centralorganisation. Överståthållarämbetet har jämväl överlämnat yttrande av Stockholms stads indrivningsverk samt länsstyrelsen i Kronobergs län yttrande av länsavdelningen av föreningen Sveriges landsfiskaler.

Jag anhåller nu att få upptaga frågan till behandling.

Rättsläget

Lagen om försäkringsavtal är — med vissa i förevarande sammanhang ej aktuella undantag — tillämplig dels å alla slag av *skadeförsäkringsavtal* och dels å all slags *summaförsäkring*. Med summaförsäkring avses en försäkring, som tillförsäkrar försäkringstagaren eller dennes rättsinnehavare en bestämd summa penningar, oberoende av om denne lidit någon förmögenhetsförlust. Livförsäkringen är det mest renodlade exemplet på summaförsäkring. Innebörden av en livförsäkring kan vara, att den avtalade försäkringssumman skall utbetalas vid försäkringstagarens död. Men en livförsäkring kan också innebära, att försäkringssumman skall utbetalas då försäk-

ringstagaren uppnår viss ålder. Livförsäkringar konstrueras ofta så, att försäkringssumman skall utbetalas icke endast vid dödsfall utan även, alternativt, när försäkringstagaren uppnår viss i avtalet angiven ålder. Försäkringen benämnes då blandad liv- och kapitalförsäkring. Med *temporär dödsfallsförsäkring* avses en livförsäkring, där försäkringssumman endast utbetalas om försäkringstagaren avlider före uppnåendet av viss ålder.

Livförsäkring är under vissa betingelser utmättningsfri. Utmättningsfriheten hänför sig antingen till själva den på försäkringsavtalet grundade rätten eller till belopp, som utfaller efter försäkringsfallet. Om utmättningsfrihet i förstnämnda hänseende stadgas i 116 § första stycket försäkringsavtalslagen. Frågan om utmättningsfrihet för utfallande försäkringsbelopp regleras i lagens 102 och 104 §§ samt i 116 § andra stycket. I 117 § stadgas vissa inskränkningar i den på 116 § grundade utmättningsfriheten, avseende läget vid försäkringstagarens konkurs.

I 116 § första stycket stadgas att, om försäkring är tagen å försäkringstagarens eller hans makes liv, rätt som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem ej må tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Enligt 102 § må försäkringstagaren, om han vill att försäkringsbeloppet skall tillfalla annan, insätta denne såsom förmånstagare. Sådant förordnande må av försäkringstagaren när som helst återkallas, såframt han ej gent emot förmånstagaren förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt.

Är förmånstagare insatt, skall enligt 104 § första stycket försäkringsbelopp, som utfaller efter försäkringstagarens död, ej ingå i dennes kvarlåtenskap. Har försäkringstagaren efterlämnat make, bröstarvinge, adoptivbarn eller dess bröstarvinge, skall, där förordnandet hade kunnat av försäkringstagaren återkallas, försäkringsbeloppet, så vitt fråga är om efterlämnad dödsbodelägares giftorätt, rätt till vederlag eller laglott, behandlas så som om beloppet tillhört boet och tillagts förmånstagaren genom testamente (andra stycket i samma paragraf). Tredje stycket innehåller en hänvisning till 116 § andra stycket beträffande frågan huru efter försäkringstagarens död hans borgenärer i visst fall äger hålla sig till försäkringsbeloppet. I sistnämnda lagrum stadgas att, om förmånstagare är insatt i fall då rätt på grund av försäkringsavtal må tagas i mät, utan att försäkringstagaren gent emot honom förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt, försäkringstagarens borgenärer, i den mån deras fordringar ej kan utgå ur kvarlåtenskapen, äger samma rätt till försäkringsbeloppet som de skulle ha ägt om det tillagts förmånstagaren genom testamente.

I detta sammanhang må nämnas att i 123 § föreskrives att fordran, som på grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring inestår hos försäkringsgivaren, ej får tagas i mät för gäld.

Det må vidare nämnas, att enligt 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr

416) om arvsskatt och gåvoskatt viss frihet från arvsskatt är medgiven för utfallande försäkringsbelopp, om försäkringen är tagen å försäkringstagarrens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande. I så fall skall nämligen vid skattens beräkning från värdet av vad som tillfallit någon i egenskap av förmånstagare såsom skattefritt avräknas ett belopp av 15 000 kronor.

Före försäkringsavtalslagens tillkomst fanns i svensk rätt inga bestämmelser om utmätningsfrihet för kapitalförsäkring. Ej heller kunde rättspraxis åberopas såsom stöd för att ett förordnande av förmånstagare skulle medföra rätt för denne att vid försäkringstagarens död framför borgenärerna tillgodogöra sig utfallande försäkringsbelopp.

När kommittén för utarbetande av lagförslag inom obligationsrättens område — vilken kommittés förslag ligger till grund för försäkringsavtalslagen — skulle pröva huruvida och i vilken omfattning inskränkningar borde stadgas i den rätt till försäkringen som tillkomme försäkringstagarens borgenärer, uttalade kommittén att enligt dess mening till utgångspunkt måste tagas den allmänna principen, att en borgenär är berättigad att hålla sig till alla gäldenärens tillgångar. Icke blott för den enskilde utan även ur det allmännas synpunkt vore det dock av synnerlig vikt — menade kommittén — att den som genom livförsäkring sökte bereda sig själv understöd på sin ålderdom eller trygga sin familjs bärning i händelse av sitt frånfälle, för genomförande av detta syfte erhöle erforderligt stöd från lagstiftningens sida. Vid bedömande av frågan i vad mån undantag från den allmänna regeln borde göras för livförsäkring, måste enligt kommitténs tanke avgörande vikt tilläggas försörjningssynpunkten. För lagstiftaren gällde det sålunda att mot varandra väga, å ena sidan det privat- och samfundsekonomiska intresset att bereda den enskilde möjlighet att genom livförsäkring trygga sin egen ålderdom samt sina efterlevandes försörjning, å andra sidan borgenärernas anspråk på betalning för sina fordringar.

Ville man införa utmätningsfrihet för livförsäkring i högre grad än för andra förmögenhetsobjekt, måste man enligt kommitténs uppfattning taga sikte på de förhållanden, som medförde att detta sätt för tillgodoseendet av egen eller andras försörjning borde vara förtjänt att gynnas framför andra, i samma syfte vidtagna åtgärder. Från denna utgångspunkt vore det lätt att finna, att skälen för utmätningsfrihet icke gjorde sig gällande med samma styrka ifråga om alla slags livförsäkringar.

En livförsäkring, för vilken hela premiebeloppet inbetalas på en gång eller under mycket kort tid, kunde enligt kommitténs mening innebära en med vissa andra former för kapitalplacering jämförlig anordning. Tillräckliga skäl syntes icke föreligga att införa ett kraftigare skydd mot utmätning, om ett kapital av ägaren användes till att skaffa en sådan livförsäkring för honom själv eller hans närmaste än om det t. ex. insattes i en bank under

villkor att det insatta beloppet jämte upplupen ränta skulle utbetalas när insättaren uppnådde en viss ålder eller, om han dessförinnan avlede, till hans hustru och barn.

Kommittén framhöll emellertid, att livförsäkringens särställning tydligt framträdde i sådana fall, då premiebetalningen vore fördelad över en längre tidrymd. En familjeförsörjare, som toge livförsäkring under villkor att premiebetalningen skulle fullgöras under en lång försäkringstid, kunde på ett sätt som saknade motsvarighet inom andra områden genom en jämförelsevis ringa ekonomisk uppoffring omedelbart skapa en betryggande säkerhet för sin familj för den händelse att han skulle drabbas av en för tidig död. Det vore ett viktigt samhällsintresse, att den enskilde efter förmåga sörjde för sina efterlevandes och sin egen ekonomiska framtid. Använde han en del av sina årliga inkomster till förvärvande och vidmakthållande av en livförsäkring, bleve sparandet för dödsfall omedelbart fullt effektivt; även för en mycket måttlig premie kunde han åt sina efterlevande trygga ett avsevärt ekonomiskt stöd. Denna form av sparande borde därför anlitas av var och en, som, utan egen förmögenhet, vid unga år bildade familj, och det ankomme på staten att uppmuntra till och främja sådan förtänksamhet. Men den kraftigaste uppmuntran staten i detta avseende kunde lämna familjefadern vore visshet om att vad han avsatt för hustru och barn verkligen komme dem tillgodo och ej åtginge till gäldande av skuld, som motgångar eller — låt vara — eget oförstånd ådragit honom. Borgenärerna skedde ej därigenom någon orätt. Såframt ej premieutgiften stode i missförhållande till försäkringstagarens inkomster och ekonomiska ställning i övrigt, borde staten i eget intresse genom lagstiftning erkänna en familjefaders rätt — för att icke säga plikt — att, fastän skuldsatt, underkasta sig denna utgift.

Vad kommittén sålunda anfört avsåge — yttrade kommittén — närmast förhållandet efter försäkringstagarens död mellan hans borgenärer och hans familj eller andra, för vilka han ansett sig böra sörja. Men även under hans livstid borde dessa äga bättre rätt till en för dem avsedd livförsäkring än hans borgenärer. Under den första delen av försäkringstiden vore det värde, varur borgenären skulle kunna söka betalning — det s. k. återköpsvärdet — mycket ringa. I den mån återköpsvärdet så småningom stege, komme också den tidpunkt, då försäkringstagaren använt en del av sina besparingar till premiens betalning, att ligga allt längre tillbaka i tiden; och det syntes obilligt, att åt borgenärerna skulle tillerkännas någon rätt till dessa för ett förnuftigt ändamål utgivna penningar, vilka försäkringstagaren ägt full frihet att förlösa för vilket oförnuftigt ändamål som helst.

Såsom villkor för att en livförsäkring skulle vara undandragen borgenärernas anspråk ansåg sig kommittén böra uppställa, att enligt avtalet premiebetalningen skulle fullgöras under minst tio år samt dessutom vara någorlunda jämnt fördelad på de särskilda åren. I sistnämnda avseende föreslog kommittén den begränsningen, att icke under något år erlades premie med belopp, som överstege femtedelen av sammanlagda beloppet av de pre-

mier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår utformades 116 § första stycket försäkringsavtalslagen i enlighet med kommitténs förslag.

Då syftet med utmättningsfriheten är att underlätta livförsäkringens användande såsom medel för familjeförsörjningens ordnande, gäller den ej för andra försäkringar än sådana som tages å försäkringstagarens eller hans makes liv. En försäkring, som tagits å någon annans liv, är alltså underkastad utmätning enligt vanliga regler, även om premiebetalningen fullgöres på sätt i paragrafen angives. Detsamma gäller i sådana fall då rätten på grund av en försäkring, som tagits å försäkringstagarens eller hans makes liv, genom överlåtelse eller annorledes övergår å någon annan person.

De i paragrafen använda ordalagen utmärker vidare, att utmättningsfriheten icke avser annat än själva den på försäkringsavtalet grundade rätten; den gäller sålunda icke redan utbetalda försäkringsbelopp.

Livbolagsföreningens framställning

I sin förut nämnda skrivelse den 27 april 1954 har livbolagsföreningen anført:

För att en kapitalförsäkring skall vara utmättningsfri fordras enligt 116 § försäkringsavtalslagen (FAL) beträffande premiebetalningen, att en betalningstid av minst 10 år avtalas och att icke under något år erlagts premie överstigande visst belopp.

Lagstiftningen har på detta sätt dragit vissa gränser för borgenärens rätt till sådan försäkring, innan den förfallit till utbetalning, och genom bestämmelserna om verkan av ett förmånstagarreförordnande (FAL 102 och 104 §§) kan även utfallande belopp för utmättningsfri försäkring skyddas. Utmättningsfriheten har sålunda betydelse såväl under försäkringstagarens livstid som efter hans död.

Premiebetalningen medför vanligen att viss del av premien (sparpremien) fonderas. Försäkringen har sin bestämda andel i sådan fondbildning och av denna andel står det s. k. återköpsvärdet till försäkringstagarens förfogande. Emellertid betalas vid vissa försäkringsformer ingen eller helt obetydlig sparpremie och någon egentlig fondbildning sker då icke. Den premie en försäkring av detta slag — en s. k. temporär dödsfallsförsäkring — betingar, kan betecknas såsom riskpremie. En riskpremie för dödsfall avser täckning för dödsfallsutbetalning inom en bestämd tid och måste givetvis vara mindre än den premie som skolat erläggas, därest utbetalning skulle ske jämväl under den försäkrades livstid. Lagstiftningen vilar på den tanken att ett icke alltför koncentrerat sparande för skapande av försäkringsskydd icke skall vara tillgång för borgenärerna. Det borde då motsvara denna tanke att ifråga om sådana försäkringar, där något egentligt sparande icke sker — och där försäkringen icke har något nämnvärt värde under försäkringstiden — utfallande belopp icke skall kunna tagas i anspråk av borgenärerna, oavsett vilken premiebetalningstid som avtalats. Endast om förhållandena äro sådana att med stor säkerhet kan förutsägas att dödsfall kommer att inträffa under försäkringstiden kunna andra synpunkter anläggas. Om t. ex. en 60-åring på en gång erlägger en premie för en försäkringstid av 30 år, bör för-

säkringen icke kunna betraktas såsom en temporär dödsfallsförsäkring. Skydd mot borgenärerna bör icke föreligga vid en sådan försäkring. I detta fall skiljer sig nämligen försäkringen praktiskt taget icke från en livstidsförsäkring med utbetalningsskyldighet vid dödsfall. Gäller det däremot en försäkring, där premie icke under något år erlagts med belopp överstigande vad som skolat erläggas, därest försäkringstiden utgjort en så kort tid som exempelvis fem år och betalningen skett på en gång, synas inga invändningar kunna riktas mot att försäkringen är utmättningsfri.

Det må i detta sammanhang framhållas, att en olycksfallsförsäkring alltid är utmättningsfri under försäkringstiden. Mellan en olycksfallsförsäkring och en temporär dödsfallsförsäkring finns stora likheter. Vid båda försäkringarna beror försäkringsfallet på en oviss händelse. Det finns lika stor anledning att skydda båda under försäkringstiden. Inträffar försäkringsfall och medför det ett förmånstagareförvärv bör sådant förvärv vid en temporär dödsfallsförsäkring icke heller vara i sämre läge än ett förvärv på grund av olycksfallsförsäkring.

Frågan har fått en mycket stor praktisk betydelse genom den s. k. grupplivförsäkringens allt större utbredning. Grupplivförsäkring innebär att personer tillhörande en på närmare sätt bestämd grupp erhålla temporär dödsfallsförsäkring. Försäkringstiden är ofta obestämd, men premien är alltid en ettårig riskpremie, som vanligen betalas månadsvis. Något sparmoment förekommer sålunda icke. Grupplivförsäkringen, som infördes i Sverige först år 1948, omfattade vid 1953 års slut cirka 300 000 personer med en sammanlagd försäkringssumma om cirka 850 miljoner kr. Härav måste anses framgå att det är en angelägenhet av stor vikt att grupplivförsäkringens rättsliga ställning i nu berörda hänseende blir klarlagd. Även om utmättningsfriheten under försäkringstagarens livtid saknar praktisk betydelse, är den dock efter försäkringstagarens död av samma värde som vid andra slag av försäkringar.

Under hänvisning till det anförda har livbolagsföreningen föreslagit att 116 § första stycket försäkringsavtalslagen erhåller följande lydelse:

Är försäkring tagen å försäkringstagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någonderas gäld, utan så är *antingen* att i fråga om försäkring, som innebär att utbetalning skall ske endast om den försäkrade avlider inom bestämd tid, premie under något år erlagts med belopp överstigande vad som skolat erläggas, därest försäkringstiden utgjort fem år och betalningen skett på en gång, *eller* att i fråga om annan försäkring premiebetalningen enligt avtalet skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Den föreslagna utvidgningen av den i 116 § första stycket försäkringsavtalslagen stadgade utmättningsfriheten bör enligt föreningens mening medföra en motsvarande utvidgning av den arvsskattefrihet, som jämlikt 12 § arvsskatteförordningen är medgiven vid förmånstagareförvärv av utmättningsfria försäkringar.

Avslutningsvis nämner livbolagsföreningen att livförsäkringsanstalten Folket, ömsesidig, som icke är medlem av föreningen, instämt i framställningen.

Yttrandena

Förslaget om vidgad utmätningfrihet för temporära dödsfallsförsäkringar har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. En av de hörda myndigheterna — försäkringsinspektionen — har emellertid hävdad, att bestämmelserna i ämnet bör erhålla en i vissa hänseenden annan utformning än den som föreslagits av livbolagsföreningen.

Landsorganisationen påpekar att grupplivförsäkringen under senare år — bl. a. på grund av de relativt låga premiebeloppen — fått en allt större utbredning, framför allt inom löntagargrupperna. Denna försäkringsforms rättsliga ställning har dock icke blivit helt klarlagd, vilket i åtskilliga fall torde ha skapat tveksamhet beträffande skyddet mot utmätning. Med hänsyn till angelägenheten av att grupplivförsäkringen och andra likartade försäkringstyper i detta avseende tillerkännes ett fastare rättsskydd har landsorganisationen för sin del intet att invända mot den föreslagna ändringen av 116 § försäkringsavtalslagen. Jämväl *tjänstemännens centralorganisation* har — med instämmande av försäkringstjänstemannaförbundet, med vilket samråd i förevarande fråga skett — helt anslutit sig till det av livbolagsföreningen framlagda förslaget.

Enligt vad *Stockholms stads indrivningsverk* framhåller har temporära dödsfallsförsäkringar stora likheter med olycksfallsförsäkringarna, vilka alltid är utmätning fria under försäkringstiden. Premierna för de förstnämnda försäkringarna torde i allmänhet icke uppgå till så stora belopp att risk finnes för att utmätningfrihet kan öppna möjligheter till att undandra borgenärerna tillgångar.

Efter en redogörelse för de förut återgivna motiven till 116 § första stycket försäkringsavtalslagen har *försäkringsinspektionen* något berört försäkringsavtalslagens regler om förmånstagareinstitutet. Av dessa följer — yttrar försäkringsinspektionen — att en förmånstagares fordran i anledning av inträffat försäkringsfall vid en kapitalförsäkring åtnjuter skydd mot försäkringstagarens borgenärer. Därest emellertid förmånstagareförordnandet kunnat återkallas — vilket är den vanliga konstruktionen — är dock på grund av bestämmelsen i 116 § andra stycket försäkringsavtalslagen förmånstagarens skydd fullständigt allenast under förutsättning att fråga är om en utmätning fri försäkring. Reglerna om utmätningfrihet för kapitalförsäkring har därför betydelse även för förmånstagarens rättsställning.

Vidare nämner försäkringsinspektionen, att vid olycksfalls- och sjukförsäkring en ännu vidsträcktare utmätningfrihet införts. Undantagslöst gäller här att fordran, som på grund av sådan försäkring inestår hos försäkringsgivaren, icke får tagas i mät. Denna vidsträckta utmätningfrihet har motiverats av sociala hänsyn, vartill kommit att en begränsning i borgenärernas rätt på detta område, i olikhet mot vad som gäller beträffande livförsäkring, icke ansetts medföra någon fara för borgenärernas förfördelande genom obehöriga åtgärder från försäkringstagarens sida. Då en olycksfalls- eller sjukförsäkring i allmänhet icke har något återköpsvärde, som försäk-

ringstagaren vid behov kan tillgodogöra sig, anses det icke föreligga någon frestelse för honom att till betalning av premier för sådan försäkring använda belopp, som är alltför stora i förhållande till hans ekonomiska ställning.

Mot bakgrunden av de tankegångar, som ligger till grund för de gällande reglerna om utmättningsfrihet för olika slag av personförsäkringar, har försäkringsinspektionen funnit det rimligt och riktigt, att sådana kapitalförsäkringar, vid vilka försäkringsbeloppet utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, i vissa lägen blir fria från utmätning även om enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under kortare tid än tio år eller under något år premie erlagts, som uppgår till mer än två gånger den premie för ett år, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande. Om t. ex. en familjeförsörjare med barn i skolåldern önskar ge sin familj det försäkringskyddet, att ett visst belopp utfaller för den händelse han avlider inom de närmaste nio åren, då barnen fortfarande är minderåriga, synes det av sociala skäl angeläget, att en dylik försäkring kan göras utmättningsfri. Därest icke premiebetalningen i alltför hög grad koncentreras till något visst eller några vissa år, kan icke ur borgenärernas synpunkt någon berättigad invändning göras mot en dylik utmättningsfrihet. Visserligen är en sådan försäkring förenad med återköpsrätt, men om icke premiebetalningen koncentreras alltför mycket, är återköpsvärdet obetydligt. Då förarbetena till försäkringsavtalslagen icke berör nu nämnda fall, torde detta sammanhånga med att de temporära dödsfallsförsäkringarna vid ifrågavarande tid var mycket sällsyntare än nu. Förarbetena syns helt skrivna med tanke på den s. k. blandade liv- och kapitalförsäkringen, vid vilken försäkringsbeloppet utbetalas då den försäkrade uppnår viss ålder eller dessförinnan dör.

Försäkringsinspektionen biträder därför den av livbolagsföreningen framförda tanken på en ändring av 116 § första stycket försäkringsavtalslagen. Inspektionen har dock funnit, att bestämmelserna lämpligen bör erhålla en i vissa avseenden annan utformning än den som föreslagits av föreningen. Vid en sådan partiell reform av utmättningsfrihetsreglerna, varom här är fråga, synes det inspektionen önskvärt att man, för undvikande av onödiga skillnader i behandlingen av olika försäkringsformer, i större utsträckning än som skett ansluter utmättningsfrihetsvillkoren för temporära dödsfallsförsäkringar till gällande regler för försäkringar med minst tio års betalningstid. Den av föreningen föreslagna premiegränsen för utmättningsfrihet för temporära dödsfallsförsäkringar (engångspremien för en femårsförsäkring) synes vidare för flertalet fall vara onödigt liberal för det avsedda syftet. Samtidigt synes det emellertid på grund av premiestegringen för högre åldrar mindre lämpligt, att premiegränsen för utmättningsfrihet skall bestämmas efter förhållandena vid början av försäkringstiden. Då försäkringstiden vid grupp-försäkring ofta är obestämd, synes det vidare mindre tillfredsställande, att såsom förutsättning för specialregelns tillämplighet uppställes att fråga är om försäkring, som innebär att utbetalning skall ske

endast om den försäkrade avlider inom bestämd tid. En lämpligare lösning synes inspektionen vara att specialregeln i och för sig blir tillämplig på varje försäkring, där försäkringsbeloppet skall utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, men att samtidigt premiegränsen sättes i relation till premien för en försäkring, vid vilken försäkringsbeloppet utbetalas endast om den försäkrade avlider inom viss i lagtexten angiven tid.

Försäkringsinspektionen nämner att sedan inspektionen under hand varit i kontakt med livbolagsföreningen och därvid framhållit, att vissa jämkningar i den föreslagna lydelsen av 116 § första stycket kunde ifrågasättas, inom föreningen utarbetats förslag till en ny lydelse av lagrummet i fråga. Detta förslag hade därefter under hand överlämnats till inspektionen. Enligt detsamma borde lagrummet erhålla följande lydelse:

Är försäkring tagen på försäkringstagarens eller hans makes liv, må rätt som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem icke tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än två gånger den premie för ett år, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande. Därest försäkringsbeloppet skall utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, skall dock ifrågavarande rätt icke kunna utmätas, även om den avtalade premiebetalningstiden är kortare än tio år och även om under något år premie erlagts med högre belopp än ovan sagts, med mindre premiebetalningen under ett år i något fall överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade avlider under samma år.

Försäkringsinspektionen anför, att det sålunda reviderade förslaget tillgodoser inspektionens nyssnämnda synpunkter och enligt inspektionens mening utgör en god lösning av frågan hur 116 § första stycket lämpligen bör ändras i anledning av utbredningen av nya försäkringsformer. Försäkringsinspektionen tillstyrker därför, att utmätningsfrihetsreglerna för kapitalförsäkring utformas i enlighet med sistnämnda förslag. Såvitt inspektionen kunnat finna torde emellertid en viss förkortning av lagtexten kunna göras utan att någon ändring i sak därigenom åstadkommes. Sålunda synes sista punkten enligt inspektionens mening lämpligen kunna erhålla följande förkortade lydelse:

Därest försäkringsbeloppet skall utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, skall dock ifrågavarande rätt icke i något fall kunna utmätas, med mindre premiebetalningen under något år överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade avlider under samma år.

Livbolagsföreningen har sedermera under hand skriftligen meddelat, att föreningen ej har något att erinra mot den utformning av tilläggsbestämelsen rörande utmätningsfrihet för dödsfallsförsäkringar som angivits av försäkringsinspektionen. Av vikt i sammanhanget är — menar föreningen — att tilläggsbestämelsen icke framstår såsom ett alternativ till huvud-

bestämmelsen i första punkten av paragrafen utan såsom en ytterligare utbyggnad av utmätningssfriheten enligt nämnda punkt, något som i försäkringsinspektionens förslag framgår av orden »skall dock ifrågavarande rätt icke i något fall kunna utmätas».

Svea hovrätt, som erfarit att livbolagsföreningens förslag varit föremål för överläggningar mellan föreningen och försäkringsinspektionen samt att föreningen modifierat sitt förslag till ändring av lagtexten, har inskränkt sig till att uttala, att hovrätten i varje fall icke funnit anledning till erinran mot sådan lagstiftning, varigenom jämväl andra former av temporära dödsfallsförsäkringar än grupplivförsäkringen erhåller skydd mot utmätning och frihet från arvsskatt efter principiellt samma normer som gäller för vanliga livförsäkringar.

Förslaget till ändring av 12 § arvsskatteförordningen har tillstyrkts av bl. a. *försäkringsinspektionen*, som uttalat att samma skäl, som talar för en utvidgning av utmätningssfriheten för temporära dödsfallsförsäkringar, också talar för en däremot svarande utvidgning av arvsskattefriheten för sådana försäkringar.

Hovrätten för Västra Sverige har ifrågasatt om icke, för den händelse de föreslagna ändringarna i försäkringsavtalslagen och arvsskatteförordningen vidtoges, även 21 § förordningen om kvarlåtenskapsskatt borde ändras i överensstämmelse därmed.

Departementschefen

Såsom av 116 § första stycket försäkringsavtalslagen framgår må själva rätten till en livförsäkring ej tagas i mät för försäkringstagarens eller hans makes gäld, om premiebetalningen enligt avtalet skall fullgöras under en tid av minst tio år samt betalningen dessutom är någorlunda jämnt fördelad på de olika åren.

Av försäkringsavtalslagens regler om förmånstagareinstitutet följer att även utfallande försäkringsbelopp är undantagna från utmätning för den försäkrades gäld, i den mån fråga är om försäkring som redan före försäkringsfallet var utmätningssfri (102 och 104 §§ samt 116 § andra stycket).

Reglerna om utmätningssfrihet för livförsäkring är motiverade av sociala hänsyn; det har sålunda ansetts utgöra ett viktigt samhällsintresse att den enskilde genom en jämförelsevis ringa ekonomisk uppoffring omedelbart skapar en betryggande säkerhet för sin familj för den händelse han skulle drabbas av en för tidig död. Utmätningssfriheten har närmast tagit sikte på sådana försäkringar som har karaktären av blandade liv- och kapitalförsäkringar, d. v. s. försäkringar där försäkringssumman skall utbetalas icke blott vid dödsfall utan alternativt jämväl när försäkringstagaren uppnår en viss ålder.

På senare år har en ny försäkringsform — gruppörsäkringen — utbildats. Gruppörsäkringen är en form av livförsäkring, som ordnas kollektivt för anställda i ett företag eller medlemmar i vissa yrkesföreningar. Grupp-

försäkringen utmärkes därav, att försäkringsbeloppet endast utbetalas vid dödsfall. Premien betalas fortlöpande, och något sparmoment föreligger icke vid dessa försäkringar, vilket gör att premierna i regel är relativt låga. Enligt vad livbolagsföreningen uppgivit omfattade grupplivförsäkringen vid 1953 års utgång cirka 300 000 personer; sammanlagda försäkringsbeloppet uppgick vid samma tidpunkt till ungefär 850 miljoner kronor.

Utmättningsfrihet för dödsfallsförsäkringar föreligger i den mån dessa försäkringar uppfyller de i 116 § första stycket stadgade villkoren härför. För utmättningsfrihet fordras sålunda dels att premiebetalningen skall fullgöras under minst tio år och dels att icke under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier som skolat erläggas därest premiebetalningen fördelats lika på tio år från avtalets slutande; premien får med andra ord icke under något år uppgå till belopp, som utgör mer än två gånger den premie för ett år som skulle ha erlagts därest premiebetalningen lika fördelats på den nyss angivna tiden.

Det är tydligt, att de rena dödsfallsförsäkringarna i åtskilliga fall ej motsvarar de uppställda kraven för utmättningsfrihet. En dödsfallsförsäkring där försäkringssumman utfaller endast för den händelse den försäkrade avlider före utgången av de närmaste tio åren efter försäkringens tecknande — ett på grupplivförsäkringens område ej ovanligt fall — kan sålunda tagas i mät. Visserligen har icke en dylik försäkring före försäkringsfallet något värde ur borgenärernas synpunkt, varför det kunde tyckas vara utan större vikt att försäkringen då är utmättningsbar. Men då såsom förutsättning för utmättningsfrihet för utfallande försäkringsbelopp enligt 116 § andra stycket försäkringsavtalslagen gäller, att försäkringen skall vara utmättningsfri redan före försäkringsfallet, är det likväl för borgenärerna uppenbarligen av stor praktisk betydelse att själva den på försäkringsavtalet grundade rätten kan utmätas. Ur försäkringstagarens synpunkt innebär denna möjlighet emellertid, att syftet med hans försäkring lätt kan äventyras.

Såsom livbolagsföreningen framhållit vilar den i försäkringsavtalslagen stadgade utmättningsfriheten för livförsäkringar på den tanken, att ett ej alltför koncentrerat sparande i syfte att skapa försäkringsskydd icke skall kunna bli en tillgång för försäkringstagarens borgenärer. Det bör då enligt föreningens mening motsvara denna tanke att temporära dödsfallsförsäkringar, som ej innefattar något egentligt sparande och som följaktligen ej har något nämnvärt värde under försäkringstiden, skall vara skyddade mot anspråk från borgenärernas sida, oavsett vilken premiebetalningstid som avtalats. Föreningen har därför föreslagit att 116 § första stycket försäkringsavtalslagen ändras på så sätt, att dessa försäkringar blir utmättningsfria oberoende av premiebetalningstidens längd; dock skulle därvid den begränsningen gälla att premie ej under något år finge ha erlagts med belopp överstigande vad som skolat erläggas, därest försäkringstiden utgjort fem år och betalningen skett på en gång.

Vad föreningen föreslagit har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga hörda remissinstanser. Försäkringsinspektionen har emellertid ansett, att bestämmelserna om utmättningsfrihet bör erhålla en i vissa hänseenden annan utformning än den livbolagsföreningen förordat. Vid en sådan partiell reform av reglerna om utmättningsfrihet, varom i förevarande sammanhang är fråga, har inspektionen — för att undvika onödiga skillnader i behandlingen av olika försäkringsformer — funnit det önskvärt att villkoren för utmättningsfrihet närmare anslutes till gällande regler angående försäkringar med minst tio års betalningstid. Med hänsyn till att försäkringstiden vid grupp-försäkring ofta är obestämd, har det vidare synts inspektionen mindre tillfredsställande, att såsom förutsättning för specialregelns tillämplighet uppställas att fråga är om försäkring, som innebär att utbetalning skall ske endast om den försäkrade avlider inom bestämd tid. En lämpligare lösning är enligt inspektionens mening att specialregeln i och för sig blir tillämplig på varje försäkring, där försäkringsbeloppet skall utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, men att samtidigt premiegränsen sättes i relation till premien för en försäkring, vid vilken försäkringsbeloppet utbetalas endast om den försäkrade avlider inom viss i lagtexten angiven tid. Denna tanke borde enligt försäkringsinspektionens mening komma till uttryck i ett lagstadgande av innehåll att rena dödsfallsförsäkringar icke skall i något fall kunna utmätas med mindre premiebetalningen under något år överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade avlider under samma år. Livbolagsföreningen har sedermera förklarat sig helt biträda försäkringsinspektionens ståndpunkt.

För egen del anser jag framställningen om vidgad utmättningsfrihet för berörda försäkringar vara sakligt sett mycket välgrundad. De skäl, som på sin tid föranledde införandet av den i 116 § första stycket stadgade utmättningsfriheten för livförsäkringar över huvud taget, kan med samma styrka åberopas till stöd för förslaget att medgiva vidgad utmättningsfrihet för sådana försäkringar, där försäkringsbeloppet endast utbetalas vid den försäkrades frånfälle. Dessa försäkringar är otvivelaktigt i hög grad ägnade att underlätta familjens försörjningssituation vid försäkringstagarens död. Framför allt måste den på senare år utbildade grupplivförsäkringen anses vara ett både billigt och relativt verksamt medel att ernå ett tillfredsställande försäkringsskydd. Det är av sociala skäl angeläget, att detta med ringa ekonomisk insats åsyftade skydd verkligen kommer dem till godo, för vilka det avsetts. Med hänsyn härtill måste det anses rimligt att också vid nu nämnda försäkringar intresset för de efterlevandes trygghet ges företräde framför intresset att tillgodose försäkringstagarens borgenärer, såvida dessas möjligheter till betalning därigenom ej i någon mer betydande utsträckning försämras. I den mån premiebetalningen ej i alltför hög grad koncentreras till en kortare tidrymd, synes det ej möta några betänkligheter ur borgenärernas synpunkt att medge utmättningsfrihet oberoende av premie-

betalningstidens längd. De villkor för utmätningfrihet, som försäkringsinspektionen till borgenärernas skydd föreslagit, finner jag väl avvägda.

Jag förordar därför, att 116 § första stycket försäkringsavtalslagen ändras på så sätt att detsamma förses med ett tillägg, vari föreskrives att, därest försäkringsbeloppet skall utbetalas endast vid den försäkrades dödsfall, den rätt som på grund av försäkringsavtalet tillkommer försäkringstagaren eller hans make ej i något fall må tagas i mät för någonderas gäld utan så är att premiebetalningen under något år överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade avlider under samma år.

Såsom livbolagsföreningen framhållit bör en sådan lagändring leda till en motsvarande ändring i 12 § arvsskatteförordningen, enligt vilken viss frihet från arvsskatt föreligger under samma förutsättningar som beträffande utmätningfrihet angivits i 116 § första stycket försäkringsavtalslagen. Däremot kan jag ej finna det påkallat att, såsom en remissinstans ifrågasatt, vidtaga motsvarande ändring jämväl i 21 § förordningen om kvarlåtenskapsskatt.

Författningsändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1955. Med hänsyn till innehållet i 5 § arvsskatteförordningen — enligt vilken skattskyldighet, där ej annorlunda stadgas, inträder vid arvlåtarens (testators) död — lär det utan särskild övergångsbestämmelse vara klart, att den föreslagna ändringen i 12 § arvsskatteförordningen icke blir tillämplig med mindre arvlåtaren (testator) avlidit efter utgången av juni 1955.

I enlighet med det sagda har inom justitiedepartementet utarbetats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal* och till *förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt*.

Föredraganden hemställer härefter att lagrådets utlåtande över förenämnda författningsförslag¹, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg

¹ Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 12 § arvsskatteförordningen, vilket är likalydande med det vid propositionen följade förslaget till dylik förordning, har här uteslutits.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77)
om försäkringsavtal.

Härigenom förordnas, att 116 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse.)

116 §.

Är försäkring tagen å försäkrings- tagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Är i — — — genom testamente.

(Föreslagen lydelse.)

116 §.

Är försäkring tagen å försäkrings- tagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någonderas gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande. *Skall enligt avtalet försäkringsbeloppet utbetalas endast då den försäkrade dör, må den på avtalet grundade rätten dock icke i något fall tagas i mät för sådan gäld med mindre premiebetalningen under något år överstigit två gånger den premie som skolat erläggas, därest försäkringen tagits vid början av det året och försäkringsbeloppet skolat utbetalas endast om den försäkrade dör under samma år.*

Är i — — — genom testamente.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955 och skall, utom i mål som då redan äro anhängiga, äga tillämpning jämväl där avtalet tillkommit före sagda dag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 28 december 1954.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 22 december 1954 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 december 1954, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal; samt
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet S. Denmark.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Harriet Stangenberg

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen samt t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Nordenstam, anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 28 december 1954 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 17 i samma månad remitterade förslagen till *lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal* och till *förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt*.

Med förmälan att förslagen av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden att förslagen, sedan några mindre redaktionella jämkningar vidtagits i det förstnämnda av dem, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlämnas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier